

OSREDNJA PROSLAVA BAZOVIŠKIH JUNAKOV

BAZOVICA – nedelja, 12. septembra 2021, ob 15. uri

SKUPAJ ZMOREMO

Spoštovane in spoštovani,

najprej bi se rad iskreno zahvalil Odboru za proslavo bazoviških junakov za čast in zaupanje.

Bazovica nam nudi priložnost, da z večjo zbranostjo in miselno poglobljenostjo pogledamo v dogajanje pri nas in okrog nas.

Osebnostno bi tokrat tvegala pogledati v današnji čas z očmi naših štirih junakov in skušala z njihove perspektive doumeti, ali je današnja družba povsem vredna njihove žrtve, ki naj bi pomenila dokončen preskok iz temačnega obdobja fašistične strahovlade v novo dobo pravičnejšega družbenega stanja v politiki, kulturi, šolstvu, gospodarstvu in civilni družbi.

Obhaja me občutek, da bi ti fantje danes marsikaj radi videli drugače, kot se v resnici dogaja.

Biološko usihanje naše skupnosti je že davno na dlani. Težko se je sprijazniti s tem, še težje je ukrepati, mislim pa, da bi bilo koristno vsaj razpravljati o tem. Zaskrbljujoče stanje se najprej pokaže v šolstvu, kjer se šolska populacija nenehno krči. Šola je zrcalo naše manjšinske stvarnosti. Tu vzhaja naš jutrišnji dan. Vsebinsko je naša šola odlična, kar pomeni, da tako organizacija šolskega življenja, kot učni kader delujeta podkovanano in ustrezno. Dijakinje in dijaki, študentke in študenti, ki zaključijo slovensko šolo, so uspešni, ustvarjalni in se poklicno uveljavljajo doma in na tujem.

Žal pa naše najboljše sile prepogosto odhajajo v svet, namesto da bi jim naše gospodarstvo skušalo nuditi način in možnost, da bi si zagotovile prihodnost v domačem okolju; seveda z vsemi premisami ustvarjalnega sodelovanja s tujino. Toda, če sediš za domačo mizo, z nje vedno pade kaj uporabnega za domačo hišo.

Manj intelektualnega priliva v naše okolje pomeni tudi težje obvladovanje razmer, v katerih se nahaja naša skupnost. In te razmere se mi ne vidijo povsem rožnate. Vzemimo v pretres civilno družbo, ki je še vedno svetovnonazorsko razdvojena. V laični sredini pa sploh vedno bolj razdrobljena na stranke in strančice. Ali ne bi raje prisluhnili mlademu rodu, ki vedno bolj vztrajno poziva k črtanju dvojnikov in poenotenju krovnih organizacij; saj lahko obdržimo vsak svoje prepričanje in svojo svetovnonazorsko pripadnost, skupnih ciljev pa nam bi v naši kulturno politični organizirani dejavnosti nikoli ne zmanjkalo.

Če obstajajo v deželi združenja za gospodarstvenike, zveza za kmete, Združenje slovenskih športnih društev v Italiji, v katerih najdejo prostor vsi in skupaj zmorejo, sem trdno prepričan, da obstajajo razlogi, da bi tudi SKGZ in SSO našli skupne točke in pokazali naši civilni družbi, da - kot nas opogumlja geslo ZSŠDI - SKUPAJ ZMOREMO!.

Dajmo torej zavestno ovrednotiti tisto, kar nas druži in razsodno opuščajmo tisto, kar nas razdvaja!

Kajti naša neenotnost je v neprestano veselje nekaterim krogom italijanske politike in se je še posebej veseli in jo izrablja italijanska desnica, predvsem tržaška. Dokazov nam ne manjka. Zaskrbljuje predvsem dejstvo, kako se črni madež širi, potvarja zgodovino in se vse bolj navdihuje v proslulem režimu. Zaskrbljuje dejstvo, da je v Trstu še zmeraj leglo, kjer imajo gadi mlade. In strup, ki prihaja iz tega gnezda, se spet zaganja v prid izkrivljanju razlogov za požig Narodnega doma in proti našim štirim bojevnikom za mir, ki jih blatijo z vzdevkom *teroristi*.

Italija pa, ki temelji na ustavi, ki je zrasla iz odporništva, ni sposobna povrniti človeškega dostojanstva štirim svobodoljubom, ki so bili žrtve *fašizma*. FA-ŠI-ZMA!

Ne samo – zaradi pravnih zapletov tvegajo, da ostanejo *teroristi* za vse večne čase. In tržaška desnica to utemeljuje in podpahuje, čeprav je tržaški župan na tem mestu izjavil, da zanj niso teroristi. Obstajajo torej neke silnice, ki ne delujejo v pravo smer, dasiravno nas hočejo prepričati, kako so se razmere po 13. juliju lani spremenile. Koncert treh predsednikov in sprehajanje z roko v roki od spomenika do spomenika so dejanja, ki so se dogajala na vrhu. Resnični premiki, tisti, ki spremenijo družbene odnose in postavijo omikano sožitje na zdrave in enakopravne temelje, pa se dogajajo v širokih ljudskih množicah. Tega miselnega in značajskega premika ni bilo v dobršnem delu večinskega naroda v našem mestu in v naši deželi. Zato še vedno poslušamo puhlice o rezijanščini, ki da ni slovenščina in ugotavljamo očitno zanemarjanje in zapostavljanje slovenskega jezika in njegovo pačenje v javnosti. Dokler pa ne bo iskrenega in predvsem zavestnega miselnega preskoka, ne bo miru. In bomo še vedno priča izigravanju pravice o izpostavljanju slovenske zastave, uvajanju nesmiselnih novih praznikov v občinski koledar v Trstu, neizvajanju rabsodbe ustavnega sodišča, ki zagotavlja uporabo slovenskega jezika v vseh stikih z javno upravo in še bi se našlo spornega in nedoslednega.

In – če zdaj pogledamo k Materi – ravno tako ne bo miru na sončni strani Alp, dokler ne bomo presegli škodljive, iracionalne, anahronistične in predvsem nerabsodne razklanosti v slovenskem narodu.

Trideset let po osamosvojitvi Slovenije nismo še zmogli preseči brezna, ki je zazevalo med nami med drugo svetovno vojno. Zdaj se že tretja generacija izčrpava v žolčnem zasipavanju z očitki in krivdami. Nekdo to stanje podpahuje in črpa iz njega snov, s katero gradi svoj umazani politični kapital.

Še Prešeren je ob spopadu med pokristjanjenimi in poganskimi Slovenci jasno zapisal:

»*S seboj povabim druge vas junake, vas, katerih rama se ukloniti noče!*«

In tisti, katerih rama se ni hotela ukloniti, so se uprli fašistom, nacistom in njihovim kolaboracionistom. Tisti, ki so uklonili ramo in naslovili Mussoliniju poslanico vdanosti, so izbrali napačno stran. To so dejstva. Vojna je kruta zadeva in ne prizanaša ne zmagovalcem ne poražencem, eni in drugi so si oškropili roke z nedolžno krvjo. Tudi to so dejstva. Zato bi bil že skrajni čas, da po več kot sedemdesetih letih od konca vojne pride do narodne pomiritve in se državniško upre pogled naprej. Nesmiselno in nečastno je kar naprej premetavati vedno iste mrtve. Če se še tako zagrizeno kuhamo v medsebojnem sovraštvu, mrtvih ne bomo mogli obuditi spet v življenje in preteklih krivic ne bomo mogli poravnati.

Pa vendar! Ali smo res morali doživeti, da se danes v matični domovini blati NOB in poveljuje Hitlerja v heroja? Ali smo res morali doživeti, da se poveljuje sodelavce okupatorja in omalovažuje, zaničuje in kriminalizira partizane, ki so na evropskih bojiščih krvaveli za obstoj naroda in domovine? Moj oče je bil partizan in sem ponosen nanj! Ali smo res morali doživeti, da predsednik vlade, ki je danes tudi v predsedstvu sveta Evropske Unije, enači nacizem s komunizmom in popolnoma prezre fašizem? Mislim, da ne bo odveč spomniti, da je bil v Titovi Jugoslaviji viden predstavnik komunistične mladine, ki je bila včlanjena v Zvezo socialistične mladine Slovenije. Taka drža nekaterih slovenskih politikov, vključno s tistimi, ki prezirajo Tita, meče mračno senco tudi na ta spomenik, pred katerim danes ponovno zaprisegamo našo zvestobo idealom, ki so vodili življenje in borbo naših štirih junakov.

Kljub vsemu pa Slovenci v Italiji ljubimo Slovenijo, njeno neizmerno naravno, duhovno in kulturno dediščino; ljubimo jo, ker je Mati, ki hoče *Stati inu obstati* (*Trubar*), a tudi materi, ki hoče *Stati inu obstati*, se včasih zmrača lice in klecne pod bremenom težav.

A verjamem, da » ... *vremena Kranjcem bodo se zjasnila, jim miljši zvezde, kakor zdej sijale...* » - pa najsi bo to peterokraka ali zvezde z grba grofov celjskih. Važno je, da zasijejo zvezde v viziji tvorne in ustvarjalne prihodnosti v slogi in sožitju zdravih narodovih sil, ki naj jih ne dušijo več razprtije,

temveč naj jih poživlja intelektualna in podjetniška sposobnost ter moralna in etična trdnost mladega rodu. Slovenija je svobodna in suverena država v Združeni Evropi.

V mladem rodu je ogromen potencial, naj ga politika razbremeni bremen dedov in usmerja raje v uspešno prihodnost in naj preteklost postane zgodovina z veliko začetnico oziroma zgodovinski spomin, ki naj ozavešča in svari pred nevarnostjo nasilja. Preučevanje in poznavanje zgodovine pa je temelj za lastno identiteto.

Mladostna poletavnost Slovenije je trenutno najbolj razpoznavna na športnem področju. Toda šport je samo ena plat narodovih sokov. Zmagovita miselnost, čut žrtvovanja in duh skupnega čutenja morajo vzplamteti v vseh porah javnega življenja. SKUPAJ ZMOREMO!

To so izzivi za tretje tisočletje in za čas, ki nastopa po »kratkem« stoletju nasilja, totalitarizmov in bratomornih vojn. Dajmo generaciji, ki se zdaj kali v izobraževanju in formiranju novega sloja delavk in delavcev, intelektualk in intelektualcev, možnost, da napiše novo sončno stran zgodovine slovenskega naroda in jo prepoji s svežimi vsebinami sodobnih izzivov iz sveta kulture, znanosti, umetnosti, gospodarstva in splošnega družbenega razvoja. S posebno pozornostjo tudi za varstvo narave in okolja, na katerega je mladi rod posebno občutljiv.

Nesporno pa je res, da naša prihodnost temelji na zgledih, predanosti idealom in neomajni veri v pravičnejšo družbo, takšno, ki spoštuje jezik, kulturo, vero, narodno pripadnost in prostost sosede in soseda, mejakinje in mejaka in rojakinje in rojaka.

Zato si bazoviški junaki povsem zaslužijo, da se to obeležje povzdigne ne samo v spomenik s statusom kulturnega pomena, temveč v *Spomenik nacionalnega interesa*. Ob tem bi povedal zamisel, ki jo je že večkrat zaupal meni in še komu, moj prijatelj Vladislav Komar, Bazovec, sopevec pri Tržaškem oktetu, da bi romarsko pot do tega žrtvenika obogatili in oplemenitili z razlagalnimi tablami v več jezikih. To je ena tistih zamisli, ki pridejo iz ljudstva in osebno menim, da je vredna upoštevanja.

Na koncu bi se poslovil s predlogom, ki sem ga na tem mestu izrekel že pred točno tridesetimi leti in sicer, da bi Slovenija uzakonila 6. september kot državni praznik. Strinjam se z mislijo, da je Bazovica prerasla krajevno očrtanost in zadobila vseevropski pomen. Naj torej Evropa in predvsem Evropejci spoznajo, da je tukaj vzkresnila luč, ki je začela razsvetljevati pot iz teme črnega obdobja. Z njimi – *kterih rama se ukloniti ni hotela* – potujemo še danes v močni veri, da, če bomo sprejemali njihovo svetlobo, smo na pravi poti.

Hvala – Ferdo Bidovec!

Hvala – Franjo Marušič!

Hvala – Zvonimir Miloš!

Hvala – Alojz Valenčič!

SLAVA VAŠEMU SPOMINU!